

Fra Skamling til Noret

Landsby- fællesskabsplan

Forord

Landsbyfællesskabsplanen for Hejls, Hejlsminde, Sjølund og Aller sætter fokus på potentialerne i hver landsby, men fremhæver også det fantastiske landskab, som binder jer sammen og skaber kvaliteter for alle byer. Samarbejdet på tværs af landsbyerne og fokus på, hvordan I sammen når længere, er spændende tanker, som vi glæder os til følge.

Hele lokalsamfundet har bidraget, og mange borgere har været involveret i processen. Landsbyfællesskabsplanen bygger på dialog og bidrag der er kommet ved flere arrangementer og møder i landsbyerne. Der har været et rigtig flot fremmøde til arrangementerne, og dialogen har været god og konstruktiv. Det skal I have stor tak for, og samtidig vil jeg også gerne takke jer for det engagement, I har vist.

Også en særlig tak til arbejdsgruppen med repræsentanter fra alle de enkelte lokalråd fra landsbyerne, Hejls, Hejlsminde, Sjølund og Aller. I har bidraget med en stor indsats og gør et stort arbejde for jeres område af Kolding Kommune.

I Natur, Miljø og Klima og Byrådet ser vi frem til at fortsætte dialogen med borgerne fra Hejls, Hejlsminde, Sjølund og Aller - nu med denne landsbyfællesskabsplan som en fælles reference.

Jørn Chemnitz

Formand for Natur, miljø og klima

Fra Skamling til Noret
Landsbyfællesskabsplan
udarbejdet af COWI A/S i samarbejde med
landsbyrepræsentanter og Kolding Kommune.

Fotos og illustrationer   Se kilder og fotocredits

Dato   December 2022

Indhold	
Forord	2
Indledning	3
Processen bag planen	4
Et område med meget at byde på.....	8
Sammen når vi længere	12
Området skal bindes bedre sammen	14
Vores fælles natur mellem byerne	18
Aller.....	22
Hejls.....	26
Hejlsminde.....	30
Sjølund.....	38
Bedre samarbejde og information.....	44
Mange hensyn at tage.....	46

Indledning

Kolding Kommune har i dialog med Landsbyforum besluttet, at der skal udarbejdes landsbyfællesskabsplaner for de forskellige lokalsamfund i kommunen. Opgaven varetages i Kolding Kommune af udvalget for Natur, miljø og klima.

De første landsbyfællesskabsplaner blev udarbejdet for området ved Almind, Dons, Vester Nebel og Viuf i januar 2020 og for Stenderuphalvøen i marts 2022.

En landsbyfællesskabsplan er først og fremmest borgernes egen plan, som udtrykker de behov og ønsker, der er kommet frem under arbejdet med planen. Der er derfor lagt stor vægt på borgerinddragelse.

Planen er først og fremmest et udtryk for, hvad den lokale arbejdsgruppe har ønsket, og de ideer og forslag som borgerne er kommet med under arbejdet med planen.

Planen samler op og bygger videre på de kvaliteter, der allerede kendetegner området, samtidig med at planen handler om, hvordan vi skal udvikle os og få mest muligt ud af vores kvaliteter. Planen tydeliggør, at det både handler om at bevare og udvikle. Det gælder eksempelvis landskabet og naturen og vores stærke foreningssliv.

Den lokale arbejdsgruppe vil blive overordnet ansvarlig for gennemførelsen af planen i lokalområdet. Undervejs vil de fokusere på og koordinere lokalt og være i dialog med Kolding Kommune om realiseringen af de forskellige dele af planen. I Kolding Kommune vil landsbyfællesskabsplanen indgå i de samlede overvejelser, når der skal planlægges og træffes beslutninger, der vedrører området.

Kolding Kommunes landsbypulje vil være en vigtig kilde til realisering af planen, men det er også vigtigt at finde finansiering andre steder – eksempelvis fra fonde og andre puljer – og ikke mindst er det store lokale engagement afgørende for at planerne bliver til virkelighed.

Følgende personer har undervejs været med i den lokale arbejdsgruppe:

- Kaare Vind Thomsen
- Hanna Andresen
- Christian Krag
- Claus Benthin-Larsen
- Stina Thiesen
- Malene Skovfoged Skøtt
- Jonna Aagaard
- Christel Bierrings
- Charlotte Pride

Opgaven blev startet med en fælles bustur rundt i området for den lokale arbejdsgruppe og Kolding Kommune. Bussen var venligst stillet til rådighed af private i Aller.

Processen bag planen

Borgernes plan

En landsbyfællesskabsplan er borgernes plan. Derfor er tanker, idéer og ønsker i planen udviklet i tæt dialog med borgere og foreninger i de fire landsbyer og med landsbyernes repræsentanter.

Undervejs i processen har landsbyrepræsentanterne bidraget med vigtig viden om lokale forhold, kvalificeret indkomne forslag, og hjulpet med at viderebringe borgernes ønsker til områdets udvikling.

Fælles bustur

Landsbyfællesskabsplanen blev skudt i gang med en fælles bustur i maj 2021. Under turen besøgte repræsentanter fra kommunen og de fire landsbyer centrale steder i Aller, Hejls, Hejlsminde og Sjølund. Turen gik blandt andet til Hejlsminde Havn, Sjølund Skole, Aller

Friskole og Skamlingsbanken og andre steder, hvor der var behov for forbedringer og spændende udviklingsmuligheder. Hvert sted præsenterede de lokale repræsentanter området og fortalte om igangværende arbejde og tanker og overvejelser om udviklingsmuligheder.

På turen blev det tydeligt, at der allerede var mange samarbejder i området og foregik meget på kryds og tværs af de fire landsbyer. Det var også tydeligt, at området rummer store kvaliteter og mange udviklingsmuligheder.

Flere besigtigelser

Efterfølgende er der foretaget flere besigtigelser i området, og der er gennemført interviews med forskellige centrale aktører. Det gælder f.eks. skoleledelsen på Aller Friskole og Sjølund-Hejls Skole, brugsuddelejerne i Hejls og Sjølund og campingpladsejeren i Hejlsminde.

Bålhytten ved Aller Mølle var et af de steder, der blev besøgt på besigtigelsen. Trods regn kunne alle se, at det er et dejligt sted.

Besigtigelse ved Skamlingsbanken med kyndig guidning fra Museum Kolding.

Interviewene og besigtigelserne gav et godt indblik i hver enkelt landsbys karakter og individuelle styrker, og der kom mange gode

synspunkter om områdets og byernes behov og udviklingsmuligheder og helt konkrete ideer til planen.

Idémøde i Hejlsminde forsamlingshus.

Idémøde på Aller Friskole.

Idémøde i Dagli'Brugsen i Sjølund.

Fire særegne puslespilsbrikker

For at blive klogere på borgernes ønsker til både deres egen landsby og samarbejdet på tværs af de fire byer blev der i foråret 2022 afholdt åbne idémøder i landsbyerne, hvor alle interesserede kunne komme med deres idéer til planen.

Der blev diskuteret livligt på samtlige møder, ligesom borgerne både før og efter møderne kunne indsende deres ideer og forslag på mail eller ved at lægge postkort i en postkasse, der i april 2022 var stillet op i Sjølund Brugs.

De tre idémøder blev afholdt i forbindelse med "Varme Hvededag" på Aller Friskole, i fælleshuset ved havnen i Hejlsminde, som fællesmøde for Hejls og Hejlsminde og i forbutikken til Dagli'Brugsen i Sjølund.

De tre møder tydeliggjorde hver landsbys identitet og styrker og opmærksomhedspunkter til planlægningen. Landsbyerne har med andre ord på én gang meget at være fælles om, og meget forskelligt at supplere hinanden med. Som en borger udtrykte det: "Vi er ligesom fire forskellige puslespilsbrikker, der samles."

Afsluttende præsentations- og debatmøde i Multiarenaen i Sjølund.

Afsluttende præsentation og debatmøde

Hen over sommeren 2022 blev der udarbejdet et forslag til landsbyfællesskabsplan. Forslaget blev den 5. oktober 2022 præsenteret på et åbent debatmøde i Multiarenaen i Sjølund. Der var omkring 100 deltagere.

Efter en indledende præsentation kunne deltagerne efter eget valg veksle mellem fem stande, der afspejlede de vigtige emner i planen. Der var en stand for de fælles og tværgående emner og en stand for hver by.

Debatterne ved de enkelte stande gav mulighed for at forholde sig til planforslaget, kommentere og supplere med nye ideer og forslag.

Der var også en postkasse, som deltagerne kunne lægge ideer, forslag og kommentarer i.

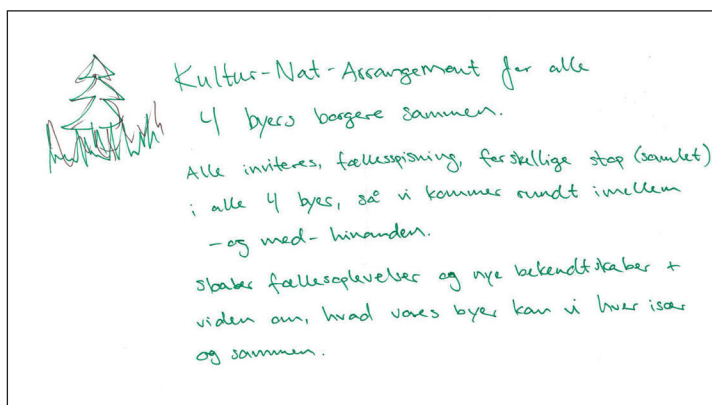
Endelig plan i november 2022

Efter debatmødet blev forslaget til landsbyfællesskabsplan rettet til i endelig form og offentliggjort.

Den lokale arbejdsgruppe

Den lokale arbejdsgruppe har deltaget meget aktivt i udviklingen af

landsbyfællesskabsplanen. Arbejdet startede med en fælles bustur rundt i området, og der har flere gange undervejs været møder i gruppen. I den indledende fase var der individuelle interviews med arbejdsgruppens medlemmer.

Borgerne leverede mange gode og inspirerende input til planen.

Et område med meget at byde på

Kortet viser områdets vigtigste attraktioner og kendetegn.
Topografisk kort. Kilde: Indeholder grunddata fra GeoDanmark, DTK 2022.

Sydskråningen

Landsbyfællesskabsplanen dækker det smukt skrånende terræn, der strækker sig fra Skamlingsbanken i nord til Hejlsminde Nor i syd.

Den solbeskinnede sydskråning byder på smukke landskaber og flotte udsigter. Står man på Skamlingsbanken kan man se hele vejen til Noret og imellem danner det bølgede landskab, de dyrkede marker, de levende hegn og skovene en smuk mosaik.

Skamlingsbanken er med sine 113 meter Sønderjyllands højeste punkt og er med sin historiske betydning kendt landet over og forbindes med det at være dansk og den levende samfundsdebat. Det nye besøgscenter er flot indpasset i landskabet og er endnu en grund til at besøge området. Om sommeren er operæen i bakkerne en stor succes.

Skamlingsbanken er kendt landet over for sin historie og sin flotte udsigt.

Hejlsminde Nor er et internationalt beskyttet naturområde af høj klasse.

Hejlsminde Strand er et populært feriested.

Det er populært at gå til spejder i Hejls.

Kornet står flot på områdets frugtbare landbrugsjord.

I den modsatte ende af området er Noret sammen med Lillebælt et righoldigt naturområde af international klasse. Naturpark Lillebælt er landets største naturpark udpeget af Friluftsrådet, og Lillebælt indgår nu i den nye Marine Naturnationalpark Lillebælt, som Miljøministeriet står bag

Som helhed byder området på et varieret og smukt landskab med en variation af bakker, dale, kyst, hav, nor, vandløb, skov og ikke mindst de dyrkede marker på områdets frugtbare landbrugsjord.

Det gamle grænseland

Den dansk-tyske grænse gik fra 1864 til 1920 gennem området og sætter stadig sit præg på området. Grænsen løb gennem Noret og ud gennem den nordlige tunneldal ved Kær Mølleå. Grænsen delte Hejlsminde i den danske del nord for og den tyske del syd for slusen. Aller lå på den tyske side.

Der var frem til 1948 jernbane fra Kolding til Hejls og Hejlsminde.

Sydskråningen set fra Hejlsminde Nor med Skamlingsbanken i baggrunden.

Fire landsbyer med hver sine kvaliteter

Inde i området ligger fire landsbyer - Aller, Hejls, Hejlsminde og Sjølund - med Sjølund som den største med 535 indbyggere og derefter Hejls med 420 (1. januar 2022). Hejlsminde og Aller har mindre end 200 indbyggere, men Hejlsminde har mange sommerhuse, og mange sommerhusejere bor i længere perioder i byen og bidrager til byens liv.

Der er herudover flere mindre bebyggelser som f.eks. Vejstruprød, Grønninghoved, Overby, Midtby og Stubbum.

De fire landsbyer og de mindre bebyggelser er vidt forskellige. De supplerer hinanden godt og kan opfylde mange forskellige behov for at bo.

Taler både til hjertet og fornuften

Samlet set har området mange kvaliteter og meget at byde på. Samtidigt kan man købe et hus til en fornuftig pris, og man kan leve trygt og godt som en del af områdets fællesskaber. Området taler derfor både til hjertet og fornuften.

Børn på Sjølund Skole udfolder deres kreativitet.

Feriehygge på Hejlsminde Havn.

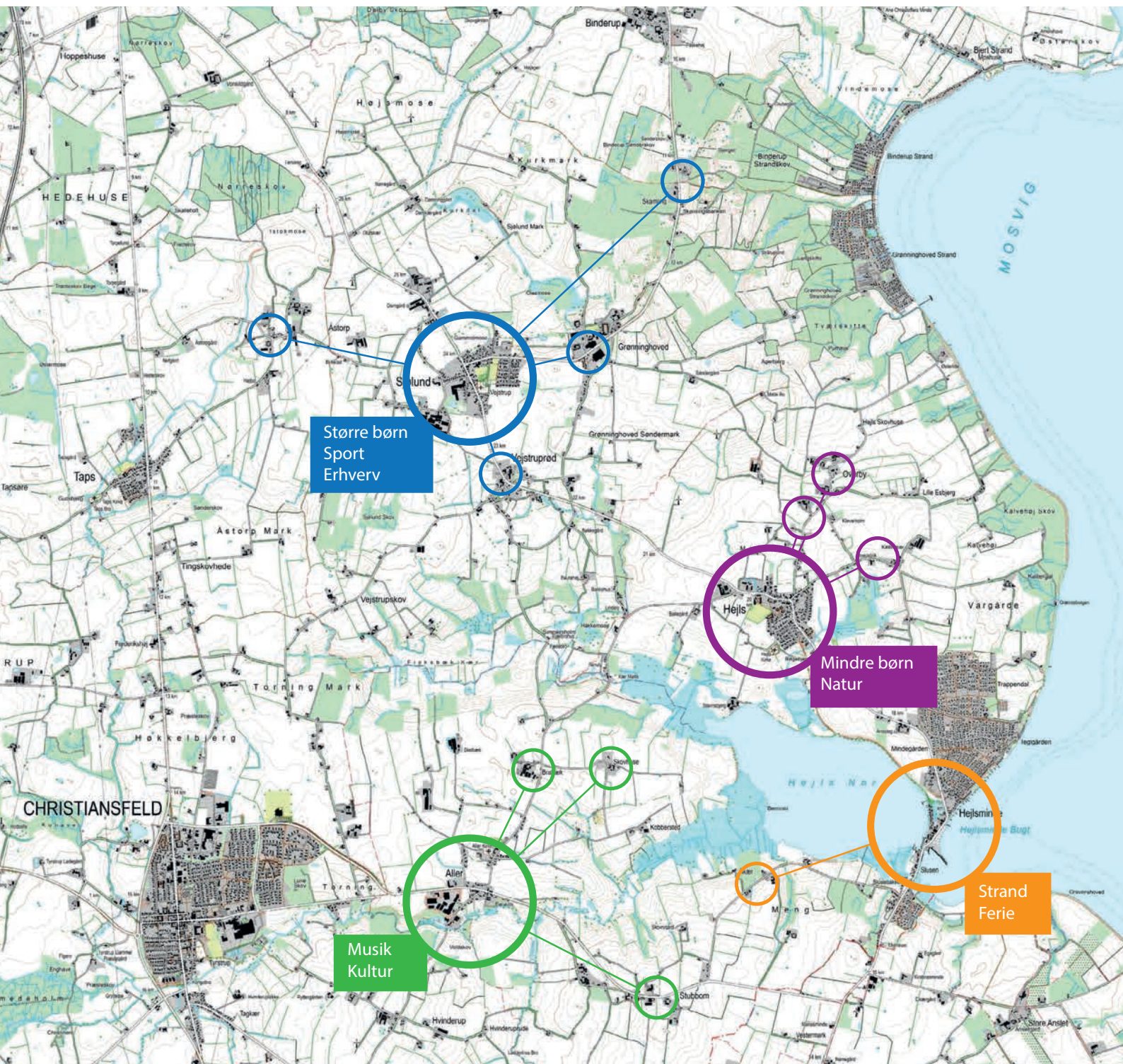
Landsbyidyl i Aller.

Sjølund Kirke ligger flot i byen.

Sammen når vi længere

Kortet viser de fire landsbyers profiler og deres sammenhæng med de mindre omkringliggende bebyggelser.
Topografisk kort. Kilde: Indeholder grunddata fra GeoDanmark, DTK 2022.

Sammen kan vi meget

De fire landsbyer kan meget hver for sig, men de kan ikke hver især det hele. Lægger vi de mange kræfter i området sammen, kan vi meget mere.

Vi deles allerede om tingene - f.eks. at de små børn er i vuggestue og børnehave i Hejls, og at skolebørnene er i skole i Sjølund, hvis de ikke går på Aller Friskole. Aller Friskole bruger den lille hal i Hejls, og den store hal i Sjølund bliver f.eks. brugt af aktive fra Hejls og Hejlsminde.

Der er samarbejde mellem de to idrætsforeninger i Sjølund og Hejls, og mange børn fra hele området går til spejder i Hejls. Der er også tradition for at deltage i hinandens fester og arrangementer, og dem er der en del af.

Endnu bedre til at deles og bakke op

Pointen er, at vi, der bor i området, skal blive endnu bedre til at deles om faciliteter og endnu bedre til at bakke hinanden op, når der er ønsker om noget spændende i en af byerne.

Når vi deler faciliteter og udvikler nyt, er det vigtigt, at det, som de fire byer hver især står for, bliver styrket og får høj kvalitet frem for, at byerne kan lidt af det samme. Meget kort sagt har hver af de fire byer følgende profiler at arbejde ud fra:

- Aller er den lille og hyggelige landsby med friskole og en profil inden for musik og kultur.
- Hejls er den børnevenlige by med vuggestue og børnehave og den attraktiv natur lige uden for døren.
- Hejlsminde er byen ved stranden og Noret, hvor det er skønt at bo eller være på ferie.
- Sjølund er den dynamiske landsby med vækst i indbyggertal, et levende erhvervsliv, områdets skole og et aktivt sportsliv.

Fællesskab om børn er vigtigt

Fællesskabet om børnene med skolefællesskabet som basis skal prioriteres højt. Landsbyfællesskabsplanen indeholder forslag i både Sjølund, Hejls og Aller, som vil gøre det endnu bedre at være barn og dermed også børnefamilie i området. Det vil vi bakke hinanden op i.

Behov for nye måder at organisere på

Det er som alle andre steder vanskeligt at holde gang i de traditionelle holdidrætsgrene. Både børnenes og de voksnes interesser går mod aktiviteter, der er individuelle eller sker i løst organiserede netværk. Derfor er der behov for nye måder at organisere tingene på.

Det handler om at bringe folk med samme interesser sammen, informere om de aktiviteter der findes, udvikle muligheder sammen med brugerne, skabe flere outdoor-aktiviteter, understøtte løst organiserede grupper og interessefællesskaber, samarbejde med skoler, vuggestue og børnehaver, bruge de sociale medier og skabe mødesteder for de aktive.

Idrætsforeningerne i Sjølund og Hejls samarbejder allerede, men samarbejdet kan udvikles. I sidste ende kan foreningerne måske lægges sammen til én forening, der kan disponere over haller og baner og få flere kræfter til udvikling.

Det er de få, der trækker det store læs, og det er udfordrende at engagere nye frivillige. Også af den grund er det en god idé at samarbejde endnu mere på tværs af byerne.

Vigtige emner at arbejde videre med

- 1 Vi, der bor i området, vil være endnu bedre til at bruge hinandens faciliteter.
- 2 Vi vil være endnu bedre til at bakke hinanden op, når der skal skabes nyt.
- 3 Vi vil dyrke byernes forskellighed endnu mere, så vi samlet set kan mere.

Området skal bindes bedre sammen

Kortet viser ønsker til stier.

Topografisk kort. Kilde: Indeholder grunddata fra GeoDanmark, DTK 2022.

God og tryk trafik til alle

Der er et klart budskab fra borgermøderne i de fire landsbyer om, at området skal fungere bedre trafikalt. I alle byer gives der udtryk for, at der køres for hurtigt gennem byerne, og at det er utrygt at cykle mellem byerne. Herudover opleves den kollektive transport som utilstrækkelig. Det er f.eks. vanskeligt for unge at komme til og fra uddannelsesstederne i Kolding.

Bedre kollektiv transport

Der efterlyses bedre kollektive forbindelser til Kolding, Christiansfeld og Haderslev. Der er behov for flere afgang. Der er ønsket om at prioritere busforbindelserne mellem Kolding, Taps, Sjølund og Haderslev, og der er et konkret forslag om, at forlænge bybussen mellem Kolding og Vonsild til Sjølund.

Der er også en erkendelse af, at alle behov ikke kan dækkes med busser, hvor der er få passagerer og passagererne bor spredt. Der er derfor behov for at tænke nyt, hvor busserne suppleres med mere fleksible løsninger.

Der findes andre løsninger, hvor lokale borgere organiserer deres egne transportmuligheder. Løsningerne handler om, at udnytte de mange tomme sæder i folks biler. Ved at gøre det trygt, pålideligt, let og billigt at køre med hinanden kan der skabes gode og fleksible

Opfordring til at cykle fra Sjølund Skole. Tegning: Elever på Sjølund Skole.

Der køres for hurtigt gennem byerne. Især skolevejene skal sikres.

Der er meget trafik, herunder tung trafik, gennem Sjølund.

Vigtige emner at arbejde videre med

- 1 Den kollektive trafik skal være bedre og mere fleksibel. Alternative lokale løsninger skal undersøges.
- 2 Områdets byer skal bindes sammen af stier og knyttes bedre til Kolding.
- 3 Trafiksikkerheden skal forbedres
- 4 Overordnet cykelsti mellem Hejlsminde, Hejls, Sjølund og videre til Vonsild og Kolding
- 5 Bedre muligheder for at cykle mellem Aller og Hejls og mellem Aller og Hejlsminde via Stubbum.
- 6 Bedre muligheder for at cykle mellem Sjølund og Skamling

Der er ikke meget plads til cyklisterne mellem Hejls og Hejlsminde.

God sti fra Sjølund til Grønninghoved.

Der mangler sti eller kantbane på Skamlingvejen.

transportmuligheder i mindre byer og landområder, hvor der er for få passagerer til busdrift.

Der findes til inspiration ordninger som Nabogo, GoMore, Blaffernationen, Landsbybussen, som enten handler om at køre med hinanden eller at give mulighed for at booke en landsbybus.

Udfordringerne med samkørselsordninger er, at det tager tid at ændre vaner for både chauffør og passager, og at brugerne skal kunne stole på, at de er fremme til tiden. Organisering af de forskellige former for samkørsel kræver derfor et lokale engagement for at få det til at fungere. For at komme i gang skal der skabes et overblik over transportbehovene, og herefter skal den bedste løsning organiseres lokalt. Udvikling af en lokal løsning kan ske i dialog med Kolding Kommune og Syd Trafik.

Stier mellem byerne og ud af området

Området skal bindes bedre sammen af stier mellem byerne i området og ud af området til Kolding og Christiansfeld.

Der er et udbredt ønske om en overordnet cykelsti fra Hejlsminde via Hejls, Vejstruprød og Sjølund til Vonsildvej. Her fra er der sti langs begge sider af vejen til Kolding. Stien vil forbinde tre af områdets byer indbyrdes og med Kolding. Der er en smal kantbane til cyklister mellem Hejls og Sjølund, og ellers må cyklisterne i dag færdes på kørebanen sammen

Der er behov for at nytænke den kollektive transport.

med de mange biler, herunder lastbiler, der færdes på vejen.

Der er også ønsker om en cykelsti fra Sjølund til Skamling, hvor der i dag kun er sti mellem Sjølund og Grønninghoved.

Endelig er der ønsker om stier mellem Aller og Hejls og mellem Aller og Hejlsminde via Stubbum.

En selvstændig sti adskilt fra vejen er den bedste løsning, men det må også erkendes, at det er dyrt. Den næstbedste løsning er kantbaner, som er tilstrækkeligt bredde til at give cyklisten sikkerhed, og endeligt kan fartdæmpning være et plus for både cyklister og gående. Egentlige cykelstier skal prioriteres højt, hvor der er skoletrafik.

Trafiksikkerheden skal være bedre

Der er i alle byer ønsker om at sikre lave kørehastigheder gennem byerne. Der mangler flere steder fortov i byerne, der er farlige kryds og et behov for mere sikre skoleveje.

Der er også ønsker om at sikre lave kørehastigheder gennem de mindre bebyggelser som Stubbum og Meng.

Omstilling til elbiler

Der er behov for el-ladestandere i hver by.

God skiltning hører med til den gode trafikløsning.

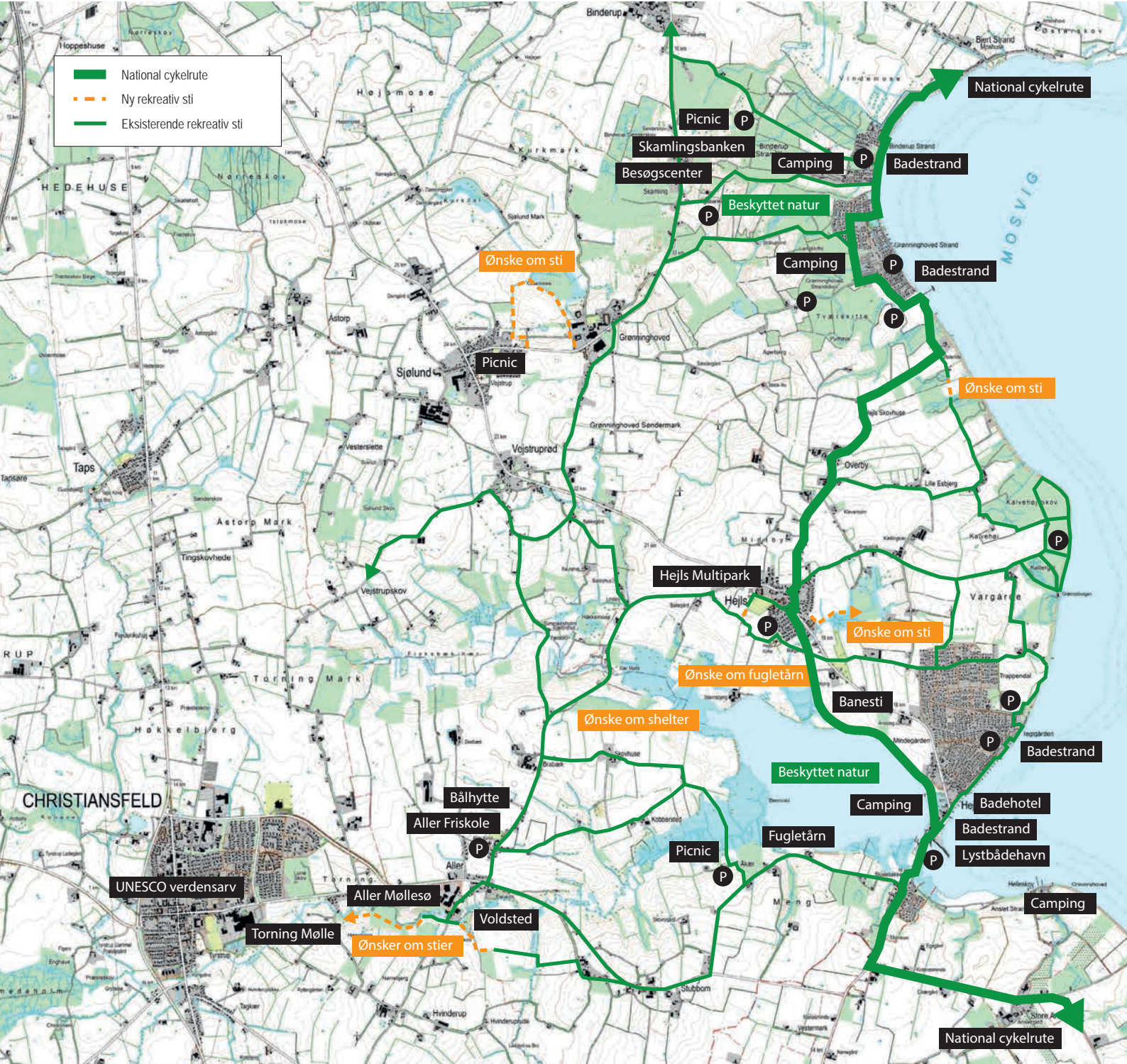

Der er mulighed for at låne cykler på Hejlsminde Havn.

Vores fælles natur mellem byerne

Kortet viser ønsker om stier og rekreative faciliteter.
Topografisk kort. Kilde: Indeholder grunddata fra GeoDanmark, DTK 2022.

De fire naturperler

Området ligger på den solbeskinnede syd-skråning mellem Skamling og Noret. Det er rigt på natur og smukke landskaber og rummer fire perler - Skamlingsbanken, kystlandskabet og strandene, Noret og landbrugslandet.

Benytte og beskytte

Der er stor interesse for at komme ud i naturen og landskaberne og få oplevelser og være aktiv. Interessen har været stigende de senere år og tog for alvor til under corona-nedlukningerne.

Den stigende interesse skaber behov for at udvikle mulighederne. Flere stier er en del af det, men der er også behov for f.eks. shelters, fugletårne, hundeskove og informationstavler.

Lokalt skal vi være bedre til at udnytte interessen for naturen for at gøre det endnu mere attraktivt at bo i eller være gæst i vores område, men det skal gøres på den rigtige måde. Naturen og landskaberne skal være til glæde for både fastboende, gæster og turister, og samtidigt skal ønskerne om, at benytte naturen hele tiden afvejes mod hensyn til at beskytte naturen.

Området har allerede en del rekreative stier ud i naturen og landskaberne, herunder den nationale cykelrute, der følger kysten ved Binderup og Grønninghoved Strand for herefter at dreje ind over Hejls og til sidst gå ud til vandet igen ved Hejlsminde.

Vigtige emner at arbejde videre med

- 1 Vi skal være bedre til at udnytte og informere om vores fælles natur.
2. Der skal være bedre stiftorbindelser til natur og landskaber, stierne skal være sammenhængende, og det skal være muligt at opleve naturen på nært hold.
3. Der skal skabes gode muligheder for at være aktiv i naturen som f.eks. at overnatte i shelter, opleve fuglelivet i Noret, dyrke vandsport mv.
4. Der skal informeres bedre om områdets natur- og landskabsoplevelser.

De smukke og afvekslende landskaber set fra Skamlingsbanken.

Mere og bedre natur handler også om den enkeltes bidrag.

Det er blevet populært at komme ud i naturen.

Forslagene om bedre adgang til naturen går ud på, at nogle få nye stier vil åbne nye muligheder og skabe bedre sammenhænge mellem eksisterende stier.

Der er kun tale om ønsker til nye stier

Der er alle steder tale om ønsker om nye stier, som er blevet foreslået af borgere under arbejdet med landsbyfællesskabsplanen. De foreslåede stier tænkes anlagt som naturstier, der giver adgang for færdsel til fods, dvs. stier, der f.eks. kan være et trampet spor langs et skel eller en markvej. Ønskerne om stier ligger på privat jord. Realisering af ønskerne forudsætter derfor, at grundejerne er indstillet på, at åbne for adgang over deres arealer.

Forbedring af stien rundt om Noret

Der er allerede en sti Noret rundt, men den kan blive bedre med en ny sti mellem Skovhusevej og Kær Møllevej, som giver mulighed for at komme tættere på Noret, og som vil afkorte den nuværende sti, der er lang for mange brugere.

I sammenhæng med den nye sti foreslås et shelterområde og et fugletårn ved den vestlige del af Noret. Der er også et behov for bedre skiltning af turen Noret rundt.

Hvor sti, shelters og fugletårn præcist skal placeres ligger ikke fast og skal afklares med grundejerne.

Stien langs kysten fuldendes

Der mangler kun et lille stykke sti syd for Overbyvej for, at man kan færdes via stier langs kysten og i strandskovene hele vejen mellem Hejlsminde og Grønninghoved Strand.

Ud for Grænseborgen er der behov for, at væltede træer fjernes, eller at der laves en sti oven for skrænten.

Fra fugletårnet ved Noret kan man opleve et fantastisk fugleliv.

Der er ønske om en sti langs Aller Å fra Molledammen til Christiansfeld

Sti ved Noret, der giver mulighed for at opleve naturen helt tæt på.

Sti langs Aller Å til Christiansfeld

Der er ønske om en sti langs Aller Å fra mølledammen i Aller til Christiansfeld. Stien indgår også i borgerplanen for Christiansfeld.

Sti fra Aller Mølle til Stubbum

Der foreslås en sti, som fra Aller Mølle føres mod øst langs det historiske voldsted og frem til en markvej, der fører videre til Stubbum. Herfra er der mulighed for at komme videre til Noret.

Sti mellem Sjølund og Grønninghoved

Der er ønske om en sti fra Sjølund til naturområdet ved Oles Mose og videre til Grønninghoved. Stien skal hænge sammen med stien langs Skamlingsvejen, så der bliver mulighed for en rundtur.

Udvikling ved Skamlingsbanken

Besøgscentret ved Skamlingsbanken har givet området et stort løft. Der er nedsat en gruppe, som arbejder videre med, at skabe nye faciliteter i den del af fredningen, hvor der er mulighed for at udvikle friluftslivet.

Rekreative faciliteter ved stierne

Det er vigtigt, at der er tilknytning til stierne skabes muligheder for oplevelser og aktiviteter de rigtige steder, så der skabes nye og bedre muligheder for at sejle, surfe, sup'e, cykle, løbe, vandre, lufte hund, ride, fiske, se på fugle, lave mad på bål, overnatte osv.

Som konkrete eksempler på muligheder for at forbedre mulighederne er der forslag om en hundeskov i Grønninghoved Skov, og at nogle af stierne gøres til temastier som f.eks. en kunststi.

Der arbejdes med planer om flere faciliteter til friluftslivet ved Skamlingsbanken.

Spejderne i Hejls lærer er glædes ved at være i naturen.

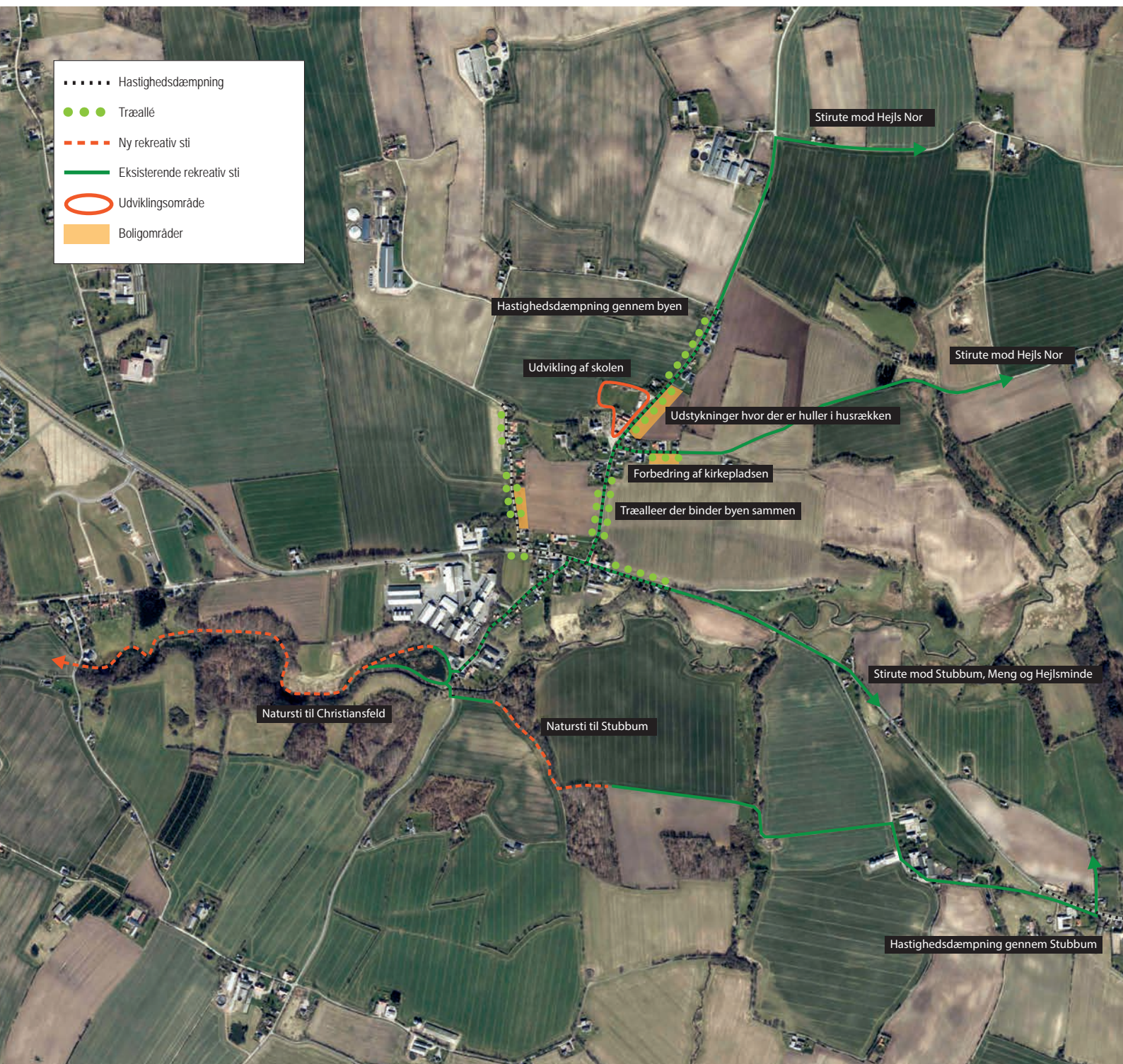
Invitation til at slå sig ned.

Der mangler kun et lille stykke sti for, at man kan færdes langs stranden fra Hejlsminde til Grønninghoved.

Aller

Kortet viser forslag til udvikling i Aller.
Ortofoto. Kilde: Indeholder grunddata fra GeoDanmark, Ortofoto 2021

Den lille og hyggelige by med friskolen

Aller er en hyggelig og overskuelig lille landsby, som ligger naturskønt ved Aller Å. I Aller kan man finde fred og ro og en bolig til en rimelig pris. Det byen ikke selv har, kan man finde i Christiansfeld, der kun ligger et par kilometer væk. Trods nærheden til Christiansfeld er Aller samtidigt helt sin egen med et livligt foreningsliv. Byens slogan er "En for alle - alle for Aller".

Aller friskole er en stor kvalitet for byen - både som skole og som samlingssted for byen og omegnen. Der er stigende elevtal på skolen og mange aktive forældre. Der er musikskole med teater og musik, og skolen har fået en ny parkourbane. Friskolen gør, at Aller skiller sig ud med en profil inden for musik og kultur og er en medvirkende årsag til, at mange unge familier slår sig ned i området.

Området ved Aller Mølle er bevaringsværdigt, og Aller har en række bevaringsværdige bygninger som f.eks. den tidligere kro, det gamle enkesæde og den tidligere præstegård.

Aller har flere steder bevaret sit landsbypræg.

Aller har et aktivt erhvervsliv.

Aller Friskole er et stort aktiv for Aller og fungerer både som skole og samlingssted.

Aller er også kendetegnet ved sine virksomheder, som f.eks. Aller Aqua, der har rod i byens placering ved åen og adgangen til vandkraft. Der er også nye erhverv i byen som f.eks. bed & breakfast, der nyder godt af turismen omkring Hejlsminde og Christiansfeld. Ved møllesøen er der en velbesøgt bålhytte og shelters.

Forslag til udvikling

Der er følgende forslag til udvikling i Aller:

Udvikling af skolen

Der er stor opbakning til friskolen og et stort ønske om udvikling af skolen. Der er f.eks. ønsker om tilbygning med grupperum, undervisningslokaler mv. og ikke mindst et ønske om en lille hal, der kan fungere som et kulturelt samlingssted med plads til koncerter, kunststillinger, badminton mv.

Mere grønt i bybilledet

Der er forslag om at plante træer langs vejene for at give byen et mere grønt præg, og binde

Friskolen har fået en ny parcour-bane, og der er ønsker om en minihal og meget mere.

byen bedre sammen. Der kan anvendes forskellige træsorter, så hvert sted får sin egen karakter. Træerne foreslås plantet med passende mellemrum, så udsynet mod de flotte landskaber bevares, og sådan at ingen bliver generet af skygger.

I det åbne område mellem den gamle kro og kirken kan en allé af træer langs begge sider af vejen binde byen sammen og både forskønne og minde bilisterne om, at de fortsat kører i byen.

De steder, hvor der kun er huse langs den ene side af vejen, kan en træække på den modsatte side af vejen give bymiljøet et løft. Det gælder f.eks. langs Heisselvej, mellem Aller Aqua og byen, nord for Allervej i den østlige del af byen og vest for Kær Møllevvej op mod Humlefægdyden.

Der er også et forslag om forskønnelse og bedre indretning af kirkepladsen.

Flere stier ud i naturen

Ved mølledammen er der et lille stisystem, som ønskes udvidet, så man kan gå rundt om mølledammen.

Fra mølledammen kunne der anlægges en sti langs åen til Torning Mølle. Det vil skabe en grøn forbindelse til Christiansfeld. Der er udarbejdet en borgerplan for Christiansfeld, hvor området langs åen syd for Christiansfeld på sigt skal blive til en å-park med natur, friluftsmuligheder og stier, som Aller kan blive en del af.

En træallé langs Kær Møllevvej kunne binde byen sammen, hvor der er et hul i husrækken.

Vest for Aller Mølle er der forslag om en sti langs det historiske voldsted og videre her fra til Stubbum. Fra Stubbum kan man komme videre til stierne omkring Noret.

Der er via Skovhusevej forbindelse til stien rundt om Hejlsminde Nor. Kobberstedvej kunne være en mere direkte vej til Noret, men her mangler et stykke vej eller sti.

Oprensning af mølledammen

Der er behov for oprensning af mølledammen.

Trafik

Der er et stort ønske om at sikre lav kørehastighed gennem Aller. Hastigheden skal ned, når biler kører ind i byen. Som eksempel nævnes det, at der køres for hurtigt ved indkørslen til byen ved Aller Mølle. Det samme gælder Stubbum. Også her er hastigheden for høj.

Der er et særligt behov for at sikre skolevejen. Ud for Aller Friskole er der et akut behov for mere og bedre hastighedsdæmpning end den hævdede kørebane ud for kirken.

Der er også et ønske om lys på stien til Christiansfeld.

Hvad der konkret skal gøres for at få kørehastigheden ned og skabe god trafikikkerhed, må vurderes nærmere af fagfolk.

Begrænset byudvikling

Aller skal først og fremmest bevare og styrke sit landsbypræg og behøver ikke være større. Der kan opføres nye huse, hvor det falder naturligt ind i bymiljøet, dvs. hvor der er huller i husrækken, eller hvor der kun er huse på den ene side af vejen.

Vigtige emner at arbejde videre med

- 1 Aller Friskole skal styrkes og udvikles
- 2 Aller skal forskønnes med mere grønt
- 3 Flere stier ud i naturen
- 4 Bedre trafikikkerhed - især ved skolen
- 5 Landsbypræget skal bevares og styrkes
- 6 Begrænset byudvikling langs de eksisterende landsbygader.

Ønskerne passer med de muligheder, der er i kommuneplanen. Her er der f.eks. mulighed for boligbyggeri på arealerne øst for Kær Møllevej over for skolen, langs sydsiden af Kobberstedvej og langs østsiden af Heisselvej.

Pladsen foran kirken ønskes forskønnet.

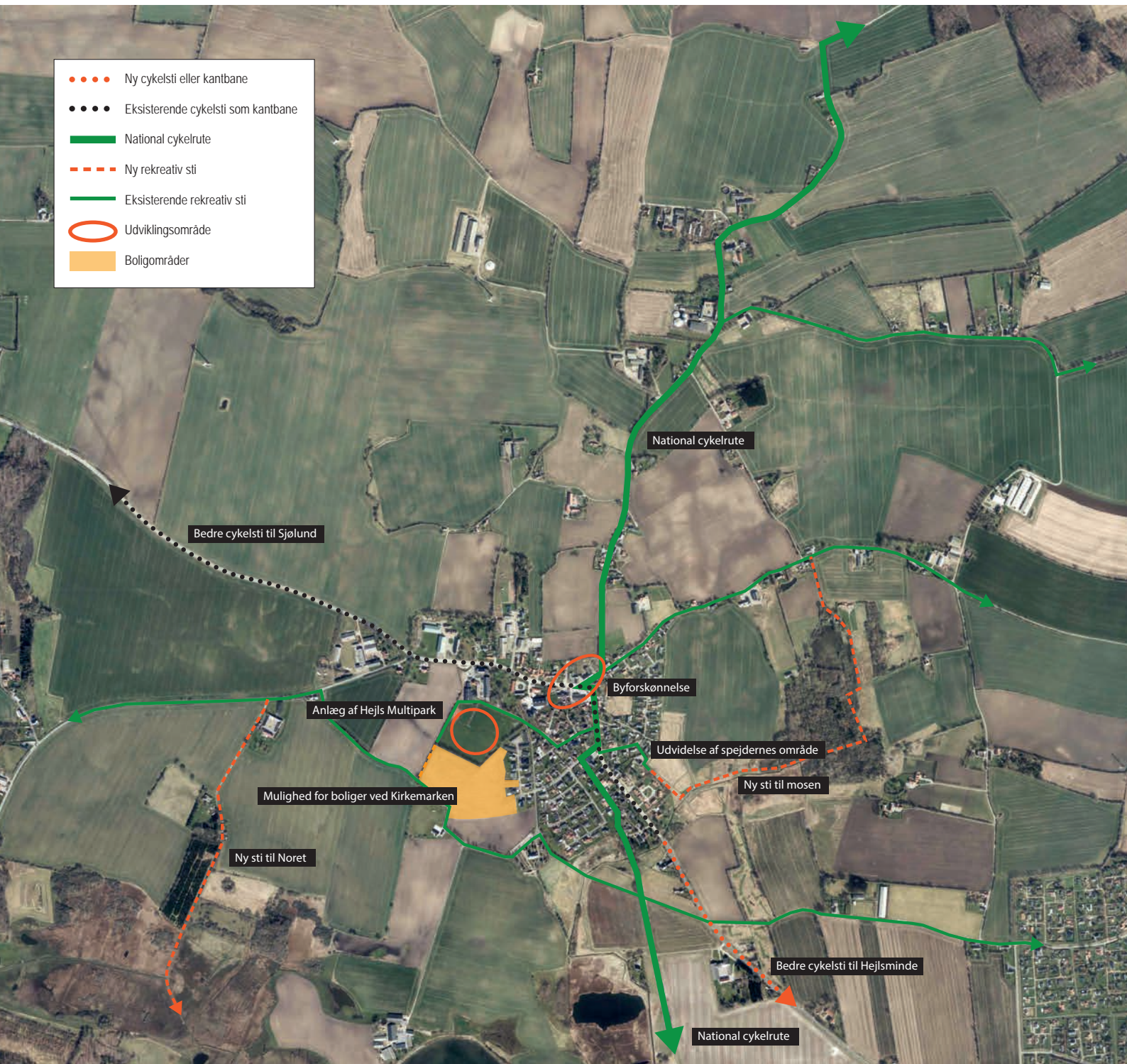
Mølledammen trænger til oprensning.

Hastigheden skal ned foran skolen.

Hejls

Kortet viser forslag til udvikling i Hejls.

Ortofoto. Kilde: Indeholder grunddata fra GeoDanmark, Ortofoto 2021

Den gode landsby tæt på naturen

Hejls er den børnevenlige by med den attraktive natur lige uden for døren. Byen ligger tæt på både strand, skov og Noret. Der er smukke landskaber rundt om byen, og der er flotte udsigter.

Hejls Børnehus var tidligere skole men er nu vuggestue og børnehave. Børnehuset er fælles med Sjølund, som har områdets skole. Ved Børnehuset ligger også Hejls Multihal, som bruges til sport, musik, teater mv., og der er fodbold- og tennisbaner. Der er også en populær spejldertrop i Hejls, som har til huse ved Engvej og har medlemmer fra et større område omkring byen.

Hejls har sammen med Hejlsminde et meget aktivt foreningsliv. Ud over spejderne er der f.eks. en idrætsforening, som byder på gymnastik, badminton og cykling.

Områdets ældre mødes i Aktivitetshuset i den gamle skole, hvor der bl.a. bydes på spil, håndarbejde, madlavning, foredrag, musik og udflugter.

Dagli'Brugsen i Hejls er et vigtigt samlingssted. Hen over året er der en række arrangementer. Brugsen nyder ud over de lokale kunder godt af at være det lokale indkøbssted for de mange turister i Hejlsminde.

Dagli'Brugsen er et vigtigt samlingssted og byder bl.a. på kaffeklub, bilbanko, fastelavn og "Julen kommer til Hejls", og brugsen sælger vin med egen etiket til fordel for lokalområdet.

Hejls nyder i stigende grad godt af turismen ved Hejlsminde og har flere erhverv, som er rettet mod turisterne.

Byens populære spejldertrop hører til ved Engvej og rummer klubhus, bålhytte, sheiters mv.

Børnehuset i Hejls rummer vuggestue, børnehave, multihal og mødelokaler samt boldbaner. Bygningen rummer også Aktivitetshuset, som er mødested for ældre.

Idéoplæg til Hejls multipark.

Hejls har lægehus, og byen rummer fortsat en del erhverv, som i stigende grad bærer præg af, at Hejls spiller en rolle som serviceby for de mange turister i Hejlsminde. Der er bl.a. bed & breakfast og butikker, der er målrettet turister.

Hejls Landevej er hastighedsdæmpet med flere bump gennem byen, og der er en smal kantbane langs begge sider af vejen.

I den centrale del af byen omkring svinget er der tegn på forfald, som trækker bymiljøet ned.

Hejls er opstået som landsby. Flere ældre bygninger og gårde i Hejls er bevaringsværdige. Ved indkørslen til byen fra øst danner Klostergården og Bæklund en flot indkørsel og trækker synlige tråde til byens oprindelse. Fra Hejls Kirke er der en storslået udsigt mod syd over Hejlsminde Nord.

Nord for Hejls ligger Midtby og Overby, som historisk hører sammen med Hejls.

Forslag til udvikling

Der er følgende forslag til byudvikling i Hejls:

Hejls Multipark

Foreningerne i Hejls har lavet et spændende oplæg til en multipark, der skal anlægges på fodboldbanerne ved Børnehuset.

Interessen for de traditionelle holdidrætsgrene, herunder fodbold er dalet. Samtidigt efterspørges der nye muligheder for det gode og aktive udendørs liv for både børn, voksne og ældre. Boldbanerne bruges ikke mere af skolen, men vuggestuen og børnehaven har brug for nære områder til leg og udendørs samvær.

Formålet med Hejls Multipark er at skabe et område med aktivitetsmuligheder for alle aldre, dvs. både småbørn og deres familier, aktive voksne og seniorer. Der tænkes bl.a. i en multibane, scene, naturlegeplads, forhindringsbane, kroftbaner, udendørs fitness, kantbane og et tingsted. Multiparken skal spille sammen med multihallen og den skal via stiforbindelser binde byen sammen på en ny måde. Multiparken er også for alle interesserede i omegnen og for turister.

Udvidelse af spejdernes område

Spejdertroppen i Hejls har brug for mere plads til deres aktiviteter og stiforbindelser ud af området. Det kunne f.eks. være en gevinst, hvis spejderne kunne få adgang til mosen øst for Hejls.

Forskønne byens centrum

Der er behov for forskønnelse i den centrale del af byen omkring krydset ved Vargårdsvej. Enkelte ejendomme trænger til renovering af bygninger og forskønnelse af udearealerne. Renovering af bygningerne kunne tænkes sammen med en forskønnelse af gaden med ny belægning, beplantning og bedre krydsningsmuligheder for fodgængere.

Der er en ide om at forskønne byen med vilde blomster ved byens indkørsler.

Sikre stiforbindelser

Der er et stort ønske om bedre stiforbindelser til Hejlsminde og Sjølund, bl.a. fordi landevejen er skolevej og samtidig trafikeret, herunder med en del tung trafik. Der er kantbaner langs landevejen til Sjølund, men de er smalle og giver ikke cyklisterne tryghed. Mellem Hejls og Hejlsminde er der ikke kantbane.

Gennem Hejls er der kantbaner, men også her er de smalle.

Hvad der konkret skal gøres for at få kørehastigheden ned og skabt god trafikssikkerhed må vurderes nærmere af fagfolk.

Bedre kollektiv transport

Der er et stort ønske om bedre muligheder for kollektiv transport. Det er et gennemgående ønske i flere landsbyer og er beskrevet i afsnittet "Området skal bindes bedre sammen".

Udstykning af byggegrunde

Der skal være et par byggegrunde til salg hele tiden i Hejls, så folk, der gerne vil bygge hus i byen, har mulighed for det.

Der er i kommuneplanen udlagt et areal til boliger for enden af Kirkemarken. Arealet er lokalplanlagt og er i byzone. Det er udstykket i 8 grunde, men de er ikke byggemodnede.

Vigtige emner at arbejde videre med

- 1 Realisere Hejls Multipark
- 2 Styrke børnehuset og Aktivitetshuset (skolen) som samlingssted for alle aldre
- 3 Forskønne byens centrum
- 4 Sikre stiforbindelser
- 5 Bedre kollektiv transport
- 6 Altid mulighed for at købe byggegrunde

En sti til moserne øst for Hejls kunne skabe nye muligheder for spejderne og for byens borgere.

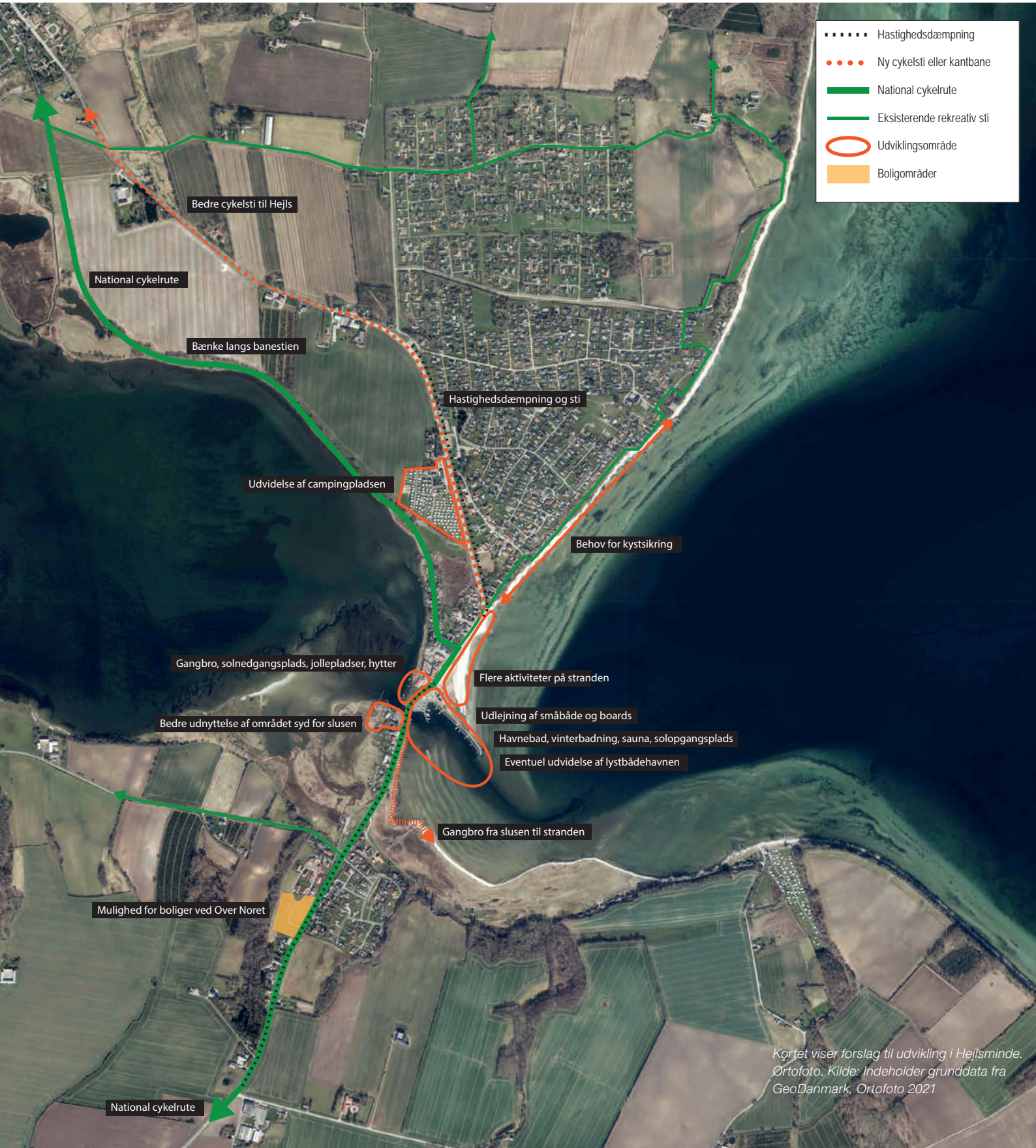
Der er behov for forskønnelse af byens centrum.

Der mangler cykelsti eller kantbane mellem Hejls og Hejlsminde.

Hejlsminde

Bykvalitet og turisme går hånd i hånd

Hejlsminde er byen ved stranden, Noret og strandskovene, hvor det er skønt at bo og være på besøg eller på ferie.

Hejlsminde har en god og børnevenlig strand, og Noret byder på rige muligheder for naturoplevelser og aktiviteter i det fri.

Der er gode stier ud i naturen, og man kan gå langs stranden til Binderup Strand, men nogle steder er stranden smal.

Ved havnen er der et lille fiskermiljø og en populær lystbådehavn, som er fuldt udlejet og meget benyttet af gæstesejlere på grund af dens gode beliggenhed i Lillebælt. På havnen er der en nyere træhusbebyggelse med fællesfaciliteter. Der er et møde- og opholdslokale, toiletter, bad og opbevaringsrum, og der er en fællesplads med siddemuligheder, legeplads, udekøkken, grill mv.

Turisterne kan overnatte i et af områdets omkring 1.200 sommerhuse eller på campingpladsen, badehotellet eller bed & breakfast, og lystsejlerne kan overnatte i deres båd.

Der er to sommerhusudlejningsfirmaer og et par spisesteder i Hejlsminde.

Forsamlingshuset i Hejlsminde ligger ud til Noret og må være et af landets smukkeste beliggende.

Havnevej er fredeliggjort og strandpromenaden er forskønnet. Vejen er omlagt til 2-1-vej, og der er anlagt kantstensparkering og opholdsområder med siddemuligheder og strandbeplantning.

Hejlsminde var grænseby ind til genforeningen i 1920. Grænsen er markeret med en grænsesten. Byen rummer bevaringsværdier som f.eks. den tidligere stationsbygning, badehotellet, hovedbygningen til det tidligere tørreri, banedæmningen, som i dag er sti med den smukkeste udsigt over Noret samt store kvaliteter som Lillebælt, skovene og stranden.

Hejlsminde ligger flot i landskabet mellem Lillebælt og Noret.

Hejlsminde på en varm sommerdag. Kilde: Oplev Kolding.

Havnen er et knudepunkt for turismen.

Der er mange sommerhuse i Hejlsminde.

Hejlsminde Camping er i god udvikling og mangler plads til udvidelse.

Spisested ved Havnevej.

Hejlsminde Nor, Lillebælt og strandskovene er beskyttet natur. Noret og Lillebælt er udpeget som Natura 2000-område og nyder særlig beskyttelse. Natura 2000-området dækker ikke kun vandområderne men også de nærmeste landområder.

Byens indbyggertal er beskedent men flere sommerhusejere kommer jævnligt i Hejlsminde. De bor i byen i længere perioder og indgår på den måde også i byens liv.

Hejlsminde har en aktiv lokalbefolkning. Byens populære forsamlingshus og lystbådehavn drives på frivillig basis. Der er en række foreninger, som hver især bidrager med mange aktiviteter, der finder sted hen over året. Der er bl.a. fællesspisning i forsamlingshuset, og hvert år er der Smuklandsbydag, hvor byen får en kærlig overhaling af borgere.

Udvikling af Hejlsminde

Hejlsminde har i kraft af sine kvaliteter store muligheder for udvikling - både som turismeby og for fastboende. Turismen giver Hejlsminde muligheder for at udvikle faciliteter og et erhvervsliv, som byens ellers ikke kunne få.

Turismen i Danmark har i flere år været stigende og er de seneste år blevet forstærket af Covid 19-restriktioner og andre usikkerheder, der er forbundet med at holde ferie i udlandet. Der er derfor et godt udgangspunkt for at udvikle turismen i Hejlsminde.

I Hejlsminde er det samtidigt sådan, at mulighederne for udvikling ud over det nuværende byområde er begrænsede, da naturen omkring byen og de nærmeste landområder er beskyttet.

Udvikling af Hejlsminde handler derfor om at udvikle inden for det nuværende byområde og tage hensyn, når der udvikles i byen. Udvikling i Hejlsminde skal være noget, som byen har naturlige forudsætninger for. Fokus vil derfor være på at udnytte det nuværende bedre, skabe mere kvalitet og flere muligheder for både lokale og turister. Udvikling for turister og lokale skal gå hånd i hånd. Det, der er godt for turismen, skal også være godt for de fastboende.

Udviklingen af turismen tager udgangspunkt i, at der allerede er mange overnatningsmuligheder i Hejlsmindeområdet, og at strand og natur er på plads som basis for turismen. Det, der er behov for, er at skabe fornyelse, så det Hejlsminde tilbyder matcher det, turisterne efterspørger. De to hovedudfordringer er, at Hejlsminde mangler aktivitetsmuligheder om sommeren, når vejret ikke er til strandliv, og der er behov for at forlænge sæsonen, så det bliver lettere at drive spisesteder og andre turismeorienterede erhverv.

Outdoor-aktiviteter er i høj kurs. Mange ønsker at være aktive udendørs både i hverdagen og på ferien. Hejlsminde har gode forudsætninger både for aktiviteter på land og på vandet. På land har Hejlsminde gjort sig bemærket med et godt cykelterræn under Tour de France, hvor der var bakkespurt på Hejlsmindebakken.

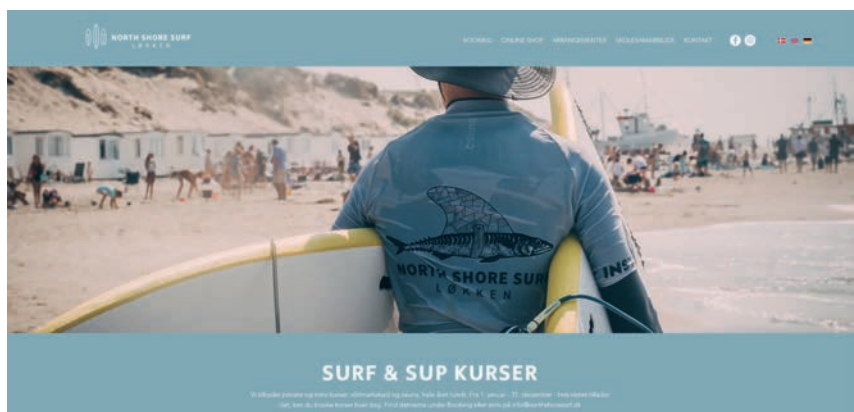
Aktiv brug af vandet er populært og er i andre kystbyer blevet en stærk kilde til udvikling af turismen. Vandet ved Hejlsminde egner sig til mange former for vandaktiviteter. Hejlsminde er allerede et attraktivt sted for lystsejlere, men mulighederne for f.eks. wind- og kitesurfing, SUP, havkajak, lystfiskeri mv. er endnu ikke udnyttet.

En anden tendens er, at der bliver flere spisesteder i kystbyerne, som tager udgangspunkt i lokale råvarer og tilbyder enkel kvalitetsmad, og som indretter sig i rå lokaler eller som madboder.

Forslag til udvikling

Planen for Hejlsminde Strandpark har 10 år på bagen. En del er realiseret, herunder kystsikring af Havnevej og fællesbygningerne og samværspladsen på havnen. Andet er ikke realiseret, men meget er fortsat aktuelt og indgår i forslagene til udvikling.

Havneområdet og områderne på begge sider af slusen er attraktive steder for udvikling, som er beskrevet under flere af de efterfølgende udviklingsmuligheder. Fælles for dem er, at der er tale om ideer, og at der er behov for efterfølgende at gå mere i dybden og lave helhedsplaner for de enkelte områder i dialog med ejerne, hvor arealerne er i privat eje.

North Shore Surf er et ungt firma i Løkken, der har været med til at starte en ny udvikling i byen. Som den ene del driver firmaet outdooraktiviteter med udlejning af boards, surfskole og outdoor wellness i egen sauna, der er opstillet på stranden, social runs på stranden, yoga og meget mere, og der er samarbejde med skoler. Som den anden del har firmaet en butik med tøj, surfingudstyr, våddragter, boligtilbehør mv. I samme lokale som butikken har firmaet en restaurant med fokus på lokale kvalitetsfødevarer og afslappet stemning. For mere info se www.northshoresurf.dk og www.husethavs.dk/løkken. Foto: Isabel Maass

Ved Marielyst Strand på Falster er der skabt et uformelt spisested tæt på stranden lige bag klitterne.

Den nye strandpromenade har givet byen et stort løft.

Havneområdet kan bruges endnu mere til forskellige aktiviteter.

Opgradering af stranden

Strandpromenaden er blevet god, men den kan blive endnu bedre ved f.eks. at opsætte pæn belysning med lavere master end de nuværende og ved at skabe flere siddepladser og grill- og picnicsteder.

I strandområdet er der herudover ønsker om flere muligheder for aktivitet som f.eks. minigolf, krolf og en legeplads ude i vandet.

Der er behov for at følge op med en helhedsplan for strandområdet, som også tænker behovet for kystsikring ind i løsningerne.

Udvikling af havneområdet

Der er ønsker om, at havneområdet skal forskønnes og bruges endnu mere aktivt end i dag. Havnen med det tilgrænsende standområde er det oplagte sted til udvikling af vandaktiviteter og eventuelt til et nyt spisested.

Der er ønsker om at udvide lystbådehavnen og etablere et havnebad i havneområdet. I planen for Hejlsminde Strandpark indgår et havnebad og en solopgangsplads for enden af molen, men et havnebad kan også placeres andre steder i havneområdet. Havnebadet skal være indrettet til vinterbadning og skal derfor inkludere omklædningsmuligheder og en sauna. Havnebadet med tilhørende omklædning og sauna kan eventuelt være flydende.

Ved udvikling af havnen kan der skabes muligheder for vandsportsaktiviteter og småbådssejls inden for surfing, SUP og havkajak med tilhørende muligheder for opbevaring af grej, afholdelse af surfskole samt udlejning af boards, kajaker mv.

Muligheder for madboder eller et moderne spisested i en bygning, der er tilpasset havnemiljøet, kan indgå i en udvikling af havnen. Det kunne være en vej til et større udbud af spisemuligheder i Hejlsminde uden, at der skal investeres i en egentlig restaurant.

Der er også ønsker om bedre legemulighederne på havnen ud over det, der allerede findes.

Der er behov for en helhedsplan for havnen, som samler de forskellige ønsker i en samlet løsning, og som udarbejdes i dialog med brugere og borgerne.

Hyggeligt opholdssted bag forsamlingshuset

Der er et forslag om, at området bag forsamlingshuset udvikles til et hyggeligt opholdsområde. Området udnyttes i dag til jollepladser, og det skal det fortsætte med.

Ideen er, at skråningen mellem plænen ved forsamlingshuset og Noret indrettes med et trædæk med trapper ned mod Noret, så der skabes siddemuligheder med udsigt over Noret. Stedet kan blive en skøn solnedgangsplads. Trædækket skal samtidig give mulighed for at gå langs jollepladserne fra forsamlingshuset til pladsen ved slusen.

Det kunne undersøges, om der er plads til et spisested som kunne udnytte de attraktive muligheder for udeservering med udsigt over Noret til den ene side og Lillebælt til den anden side. Det kan herudover undersøges, om der kan indpasses små hytter i området til ophold og eventuelt overnatning eller til opbevaring af grej til fiskerne.

For at komme videre med udviklingsmulighederne er der behov for en helhedsplan for hele området mellem forsamlingshuset og slusen.

Udvikling af området syd for slusen

Området syd for slusen udnyttes i dag til parkering og kunne udnyttes bedre. Der er også her behov for en helhedsplan for, hvad området kan udnyttes til. Det kunne undersøges, om ejerne af de tilgrænsende ejendomme er interesserede i at være med til at udvikle området.

Området bag forsamlingshuset kunne blive et skønt sted at opholde sig med udsigt over Noret.

De nye træhuse med fællesfaciliteter og de nye udearealet har forbedret havnen, og der er planer og ønsker om mere.

Området syd for Slusen rummer udviklingsmuligheder.

Der er et forslag om en gangbro i træ, som vil skabe forbindelse fra havnen til stranden ved Bugten.

Campingpladsen har behov for plads til udvidelse.

Forbindelse fra slusen til Bugten

Der er et forslag om at forlænge fortovet langs Hejlsmindebakken syd for slusen med et trædæk, så man kan gå ud til stranden ved bugten og her fra videre til Anslet Camping.

Udvikling af overnatning og service

Hejlsminde er begunstiget af, at ligge ved natur og kyst. Derfor er der naturligvis også en række hensyn at tage, når der arbejdes med planer om byens udvikling.

Hensynene betyder bl.a., at der ikke kan planlægges for større udvidelser af byområdet omkring Hejlsminde til f.eks. større overnatningssteder. I stedet kan der arbejdes på at udvikle de muligheder, der er inden for den eksisterende by. Her er der flere muligheder, som både kan tilføre byen noget nyt og skabe nye kvaliteter.

Campingpladsen er i god udvikling og har udvidet sæsonen til og med uge 42. For at kunne fortsætte udviklingen har campingpladsen behov for at kunne udvide med flere pladser og bedre udendørsfaciliteter. På ønskesedlen står bl.a. flere hytter, plads til flere campingvogne, en café og en naturlegeplads med bålhytte o.lign. Alt sammen vil bidrage til at styrke campingpladsen og udvide sæsonen, hvor flere hytter spiller en vigtig rolle.

Da der er bindinger på arealerne rundt om campingpladsen, er der ikke en let og umiddelbar løsning. Der er behov for en helhedsplan, hvor campingpladsens behov er tænkt sammen med de naturhensyn, der skal tages.

Der er ikke inden for de gældende regler mulighed for flere sommerhuse i Hejlsminde. Muligheden for større overnatningskapacitet vil være, at flere indretter privat værelsesudlejning, bed & breakfast eller pensionat.

Aktiviteter og arrangementer

Der er allerede mange og store arrangementer og aktiviteter i Hejlsminde. I 2022 kom Tour de France gennem byen, og der var bl.a. musikarrangementet "Danmark Dejlignst" og meget andet. Byen har gennem tiden vist, at man kan stable arrangementer på benene, og det skal selvfølgelig fortsætte.

Som nævnt egner Hejlsminde sig til flere former for vandsport, men mulighederne udnyttes ikke i dag. Der er forslag om at starte en SUP-klub eller en kajakklub. En mulighed kunne være at private starter en forretning inden for vandsportsaktiviteter. Det er der gode eksempler på andre steder og er noget, der har skabt liv - også når vejret er dårligt - forlænget sæsonen og i det hele taget givet kystbyerne et friskt pust.

Bedre information

Der er ønsker om bedre information til områdets gæster og turister. Det drejer sig f.eks. om gode og velplacerede infotavler, bedre afmærkning af stier for cyklister og vandrere samt gode papirfoldere om stier og oplevelserne langs stierne.

Bedre drift og vedligeholdelse

Der er flere ønsker, som handler om drift og vedligeholdelse af byens arealer og faciliteter. Der peges f.eks. på, at beachvolley-banerne trænger til renovering, at græsbevoksning på stranden nord for havnen skal fjernes, at der er behov for flere skraldespande og bedre oprydning generelt, herunder bedre affaldssortering.

Trafik og trafikssikkerhed

Der er ønsker om bedre sikkerhed og tryghed for cyklister og gående i Hejlsminde. Ønskerne omfatter fartdæmpning på Havnevej fra stranden til bygrænsen mod nord samt en række forslag vedrørende Hejlsmindebakken. Her er der ønsker om fortov langs vejen og flytning af byskiltet mod syd til enden af byen samt fartdæmpning af Hejlsmindebakken - eventuelt ved at indrette vejen som 2-1-vej. Hvor store behovene er, og hvordan trafikssikkerheden bedst kan forbedres må vurderes nærmere af fagfolk.

Der mangler et egentligt busstoppested på Havnevej ved stranden.

Flere efterlyser bænke og lys langs stien på banedæmningen.

Der mangler parkering tæt på stranden på de store badedage. Der er et forslag om, at der kan indrettes midlertidig parkering ved Havnevej på marken i kanten af byen overfor Mindevej. Der er herfra omkring 650 meter til stranden.

Byudvikling i Hejlsminde

Der er et par ubebyggede grunde ved Over Noret. Den sydlige del er byggemodnet, men ligger i landzone. For at gøre området klar til salg, skal der udarbejdes en lokalplan, som overfører området til byzone, og grundene skal udstykkes.

Danmark Dejlignst var i Hejlsminde i sommeren 2022.

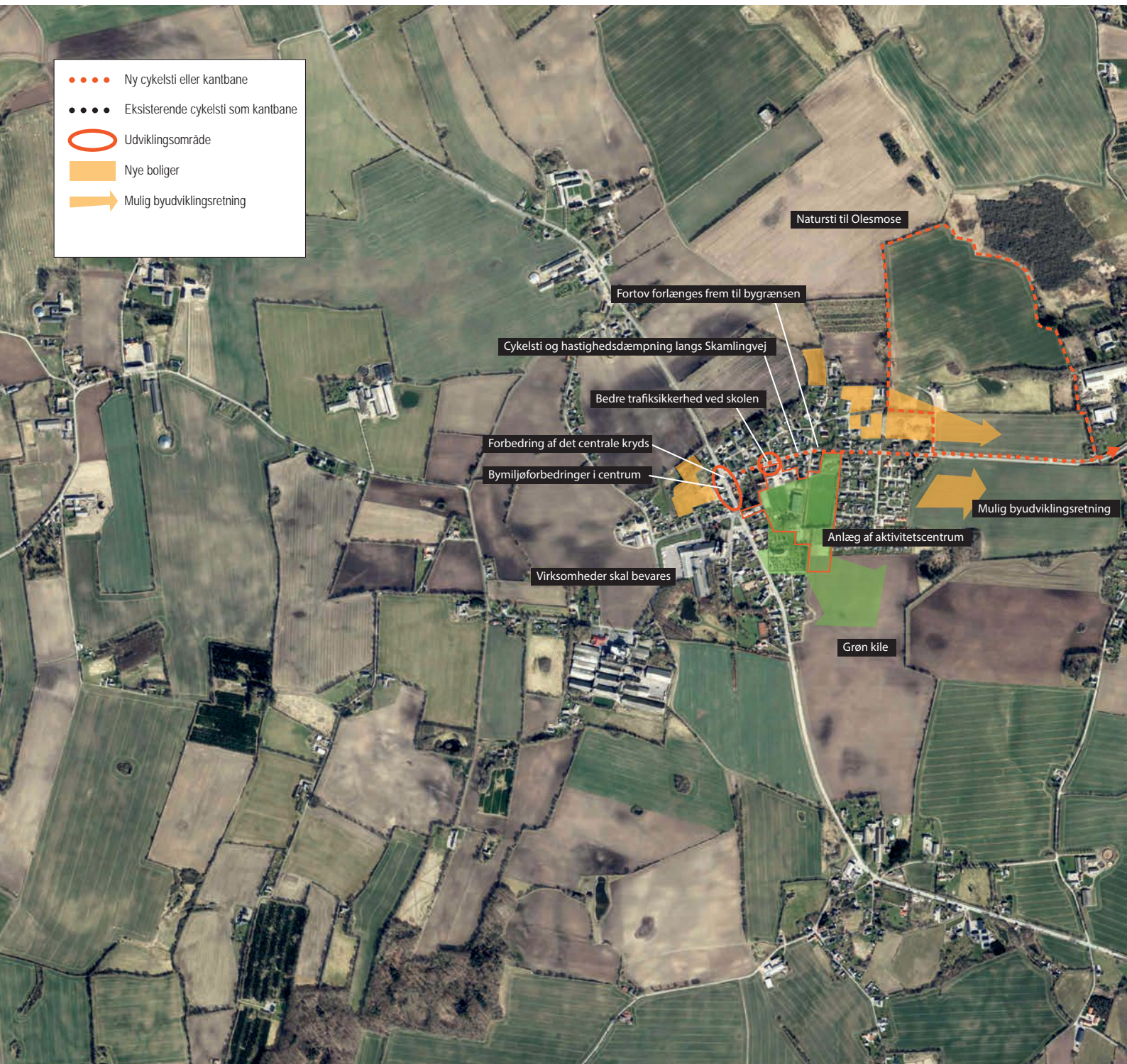
Der kan udstykkes flere grunde ved Over Noret.

Vigtige emner at arbejde videre med

- 1 Udvikle turismen og gøre byen mere attraktiv for beboerne på samme tid
- 2 Gå videre med helhedsplaner for udviklingsområderne
  - Udvikling af havnen med større lystbådehavn og flere aktivitetsmuligheder
  - Flere aktiviteter på stranden
  - Opholdsområde med solnedgangsplads bag forsamlingshuset
  - Udvikling af området syd for slusen
  - Gangbro fra slusen til standen ved Bugten.
- 3 Bedre trafikssikkerhed
- 4 Et centralt beliggende busstoppested
- 5 Bedre drift og vedligeholdelse af standen, veje og fællesarealer
- 6 Udstykning af resten af Over Noret

Sjølund

Kortet viser forslag til udvikling i Sjølund.
Ortofoto. Kilde: Indeholder grunddata fra GeoDanmark, Ortofoto 2021

Skole-, sports- og erhvervsbyen

Sjølund er med sine 535 indbyggere i 2022 den største af de fire landsbyer og er den dynamiske landsby med vækst i indbyggertal og et levende erhvervsliv. Danish Agro har en stor afdeling i Sjølund, som viser, at Sjølund hænger tæt sammen med landbruget.

Sjølund er forbundet med de to mindre landsbyer, Vejstruprød og Grønninghoved. Sjølund ligger midt i landbrugsland, men der er kort afstand til strand og natur ved Grønninghoved Strand, strandskovene og Skamlingsbanken.

Det har også betydning for Sjølunds udvikling, at der kun er 7 km. til udkanten af Kolding ved Vonsild og 7 km. til motorvejen.

Da Sjølund også har en god skole og Dagli'Brugs, er der mange grunde til at bo i byen. Huse, der bliver sat til salg, bliver hurtigt solgt.

Byens hovedgade, Sjølund Gade, er meget trafikeret, herunder med tung trafik. Der er byporte ved indkørslen til byen og en smal kantbane til cyklister i begge sider af vejen.

Sjølund og omegn er et driftigt lokalsamfund. Der er et stærkt sammenhold med skolen og brugsen som samlingspunkter. De lokale kræfter har gennem tiden skabt mange goder for byens borgere og nye er planlagt. Byens evne til at stable et arrangement på benene og aktivere alle blev demonstreret under Tour De France i 2022. Gennem Sjølund mødte feltet en pyntet og feststemt by med mange mennesker langs ruten.

Der skabes kunst på skolen.
Foto: Lokal fotograf.

Kirken ligger centralt i byen og er synlig, når man kommer til byen ad Vejstruprød Landevej og fra sportspladsen og flere andre steder. Kirkegården danner sammen med skolens sportsplads en grøn kile ind mod byens centrum.

Skolen dækker også Hejls- og Hejlsmindeområdet.

Der var pyntet op og mange mennesker var på gaden da Tour de France kom forbi i 2022.
Foto: Lokal fotograf.

Daglig'Brugsen er mere end en butik. Her arrangeres f.eks. prøvesmagninger, og butikken støtter foreningslivet.

Forsamlingshuset byder bl.a. på fællesspisning.

Sjølund er tæt knyttet til landbruget.

Forslag til udvikling

Der er følgende forslag til udvikling i Sjølund:

Nye muligheder til børn og unge

Skolen, der dækker fra 0. til 6. klasse, betyder alt for Sjølund, og den er samtidigt skole for Hejls- og Hejlsmindeområdet. Derfor er udvikling af Sjølund Skole vigtig for udviklingen i hele området. Sjølund har en god skole, men den skal være endnu bedre.

Der arbejdes på en helhedsplan for skolen. Planen indeholder mange spændende forslag til forbedringer og går ud på at ændre den store græsplæne mellem skolen og hallen til et område, der opfordrer til mange former for leg, bevægelse, samvær og læring. I planen indgår bl.a. højbede, udekøkken og bålplads, trampoliner, parkourbane, en kunstvæg, skaterbane, lege- og huleskov, klatreborg, fitnessredskaber, gynger, hængekøjer, bålhytte og shelters.

Der har været arbejdet med en åben familiecafé med spisning, leg og gymnastik. Der er også ønsket om en fritidsklub med lange åbningstider, og der mangler depotrum ved hallen.

Brugsen skal bevares

Brugsen har stor betydning for Sjølund, og det går godt, men det er også klart, at i en mindre by som Sjølund giver det ikke sig selv, at der er en dagligvarebutik.

Den bedste måde at bevare den lokale dagligvarebutik på er at købe sine dagligvarer i brugsen i stedet for at købe ind andre steder.

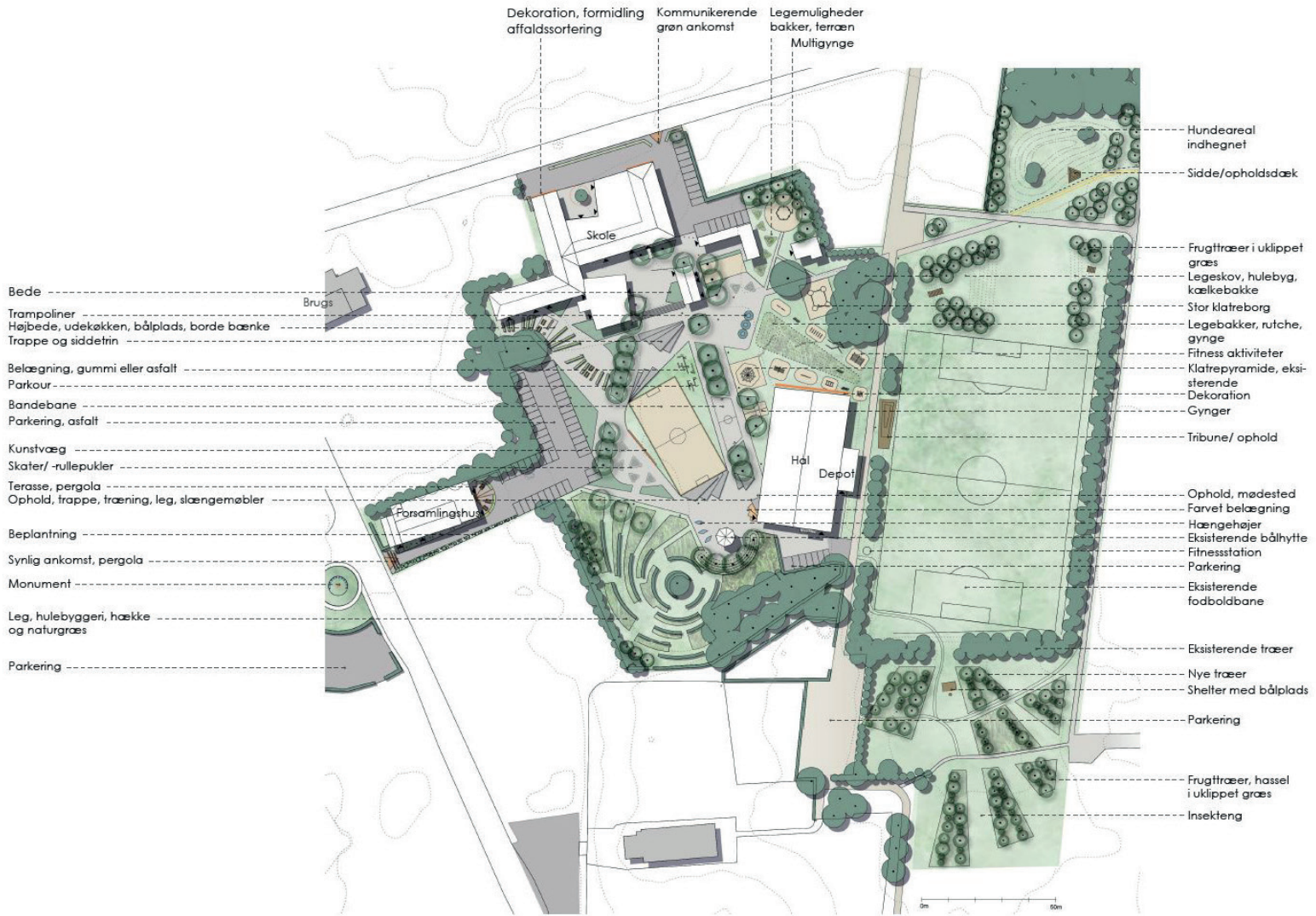
Det har også stor betydning, at der ikke kommer nye dagligvarebutikker i Kolding langs vejen til Sjølund.

Der er ønsket om længere åbningstider i brugsen.

Bedre busforbindelser

Busforbindelserne er ikke gode nok. Det er f.eks. vanskeligt for de unge at komme til og fra uddannelsesstederne i Kolding. Der er også behov for bedre forbindelse til Christiansfeld.

Der arbejdes på en helhedsplan med spændende ideer til, hvordan skolens udearealer kan indrettes til mange slags leg, bevægelse, samvær og læring.

Arealerne mellem hallen og skolen indgår i planen og tænkes indrettet med højbede, udekøkken og bålplads, trampoliner, parkourbane, en kunstvæg, skaterbane, hængehøjer mm.

Der er behov for bedre trafikikkerhed ved skolen.

Der mangler fortov langs Skamlingvej og plads til cyklister.

Trafik- og trafikikkerhedsforbedringer kan kombineres med bymiljøforbedringer langs den centrale del af Sjølund Gade.

Der er behov for nytænkning i mindre og mere fleksible løsninger, men se mere om det i afsnittet "Området skal bindes bedre sammen".

Bedre trafik og trafikikkerhed

Der er ønsket om, at trafikikkerheden på Skamlingvej ud for skolen forbedres. Der er i dag et enkelt bump øst for skolen. Det foreslås erstattet af et bump på begge sider af og tættere på skolen. Der kunne måske laves en hævet flade med rød asfalt. Der er et godt eksempel ved skolen i Dalby på, hvordan det kan gøres.

Der er ønsket om, at Skamlingvej gøres mere sikker og tryk for cyklister og gående, bl.a. fordi Skamlingvej er en vigtig skolevej. Ønskerne er, at fortovet forlænges fra Gammelmosevej og Kirkevænget, hvor det stopper, og ud til stien til Grønninghoved i kanten af byen. Der er herudover behov for kantbaner i begge sider af vejen eller andet, der kan skabe tryk og sikkerhed for cyklisterne.

Der er også ønsket om, at byens centrale kryds ved brugsen forbedres. Der er forslag om, at krydset lysreguleres og udstyres med en fodgængerovergang.

Som en del af et bedre trafikmiljø for fodgængere og cyklister er der behov for flere bænke.

Der er behov for forbedring af Åstorpvej frem til møllen. Vejen er smal på det sidste stykke, og der er mange lastbiler.

Der er samlet set et behov for forbedringer af trafikken og trafikikkerheden i Sjølund. Hvilke løsninger, der vil være de bedste, må vurderes nærmere af fagfolk.

Bymiljøforbedringer i centrum

Sjølund Gade er stærkt trafikeret, og en del af trafikken er tung trafik. Det kan ikke undgås at trafikken sætter sit præg på bymiljøet, og det kan føre til, at boligerne langs gaden bliver mindre attraktive, og at der på sigt bliver behov for byfornyelse.

Det foreslås derfor, at en efterfølgende planlægning for bedre trafik og trafikikkerhed på Sjølund Gade og i krydset ved brugsen også

indeholder forbedringer af bymiljø, så der også skabes et bedre bymiljø med mindre miljøbelastninger fra trafikken.

Byudvikling

Sjølund er en by i udvikling, som har brug for et tilpas udbud af byggegrunde, så folk, der gerne vil bygge nyt i Sjølund, har mulighed for det.

Der er i kommuneplanen udlagt areal til nye boliger i den nordvestlige del af byen mellem Sjølund Gade og Skomagergade og i den nordøstlige del ved Gammellosevej.

På længere sigt kunne arealerne øst for byen på begge sider af Skamlingvejen være egnede byudviklingsområder. Her vil boligerne ligge flot i landskabet. Syd for vejen kan der laves stier, så børnene kan komme i skolen og til fritidsaktiviteter uden at komme ud på en større vej.

Arealerne, der er udlagt som egentlige erhvervsområder, dækker Danish Agro i Sjølund og Sjølund A/S i Grønninghoved. Områderne er fuldt udbyggede.

Større dele af Sjølund og Vejstruprød er udlagt til blandet bolig og erhverv. Her vil der være mulighed for mindre virksomheder, der miljø-mæssigt kan ligge tæt på boliger.

Sti til Oles Mose

Der er et ønske om et sti til Oles Mose, som ligger Sjølund og Grønninghoved. Ønsket handler om at få en sti, der går langs hegn og skel og skaber forbindelse fra Skamlingvejen til mosen og videre til Grønninghoved, hvor den f.eks. kan føres ned til Skamlingvejen ved Sønderbygade. Stien kunne også få en forbindelse til efterskolen i Grønninghoved.

Stien vil hænge godt sammen med byudvikling i den østlige del af Sjølund, hvor den kan give de kommende beboere i området adgang til et attraktivt naturområde tæt på, hvor de kommer til at bo.

Stien ligger på privat grund og forudsætter at grundejerne ønsker at give adgang til at færdes på deres jord.

Fra bygrænsen til Grønninghoved er der en fin sti.

Arealerne øst for byen langs begge sider af Skamlingvej kunne være fremtidige byudviklingsområder.

Vigtige emner at arbejde videre med

- 1 Skolen skal løbende udvikles med helhedsplanen som næste skridt
- 2 Brugsen, virksomhederne og byens øvrige faciliteter skal bevares
- 4 Busforbindelserne skal være bedre
- 5 Der skal gennemføres trafikikkerhedsforbedringer langs Sjølund Gade.
- 6 Trafikkerhedsforbedringerne langs Sjølund Gade skal kombineres med bymiljøforbedringer i den centrale del af byen
- 7 Trafikkerheden langs Skamlingvej skal forbedres med hovedvægten på forbedringer ud for skolen samt fortov og plads til cyklister på hele strækningen
- 8 Der skal hele tiden være mulighed for at udstykke byggegrunde

Bedre samarbejde og information

Bedre samarbejde

For at styrke livet i landsbyerne og gøre det samlede område endnu mere attraktivt for både os, der bor i området, og turister, er der behov for bedre samarbejde mellem foreninger, institutioner og private.

Det er f.eks. blevet foreslået at nedsætte et fælles områderåd, der kan fastsætte mål og arbejde koordineret på tværs af lokalområder. Gennem årlige møder kan rådet være med til at sætte retning for landsbyerne og prioritere mellem målsætninger.

Det er også blevet foreslået at understøtte samarbejdet mellem idrætsforeningerne i Hejls og Sjølund. Både gennem uformelle aktiviteter, interessefællesskaber og officielle turneringer. For ved at løfte foreningerne bliver de fire landsbyers stærke sider prioriteret.

"Varme Hveder Tur"

Torsdag d. 12. maj

Vi mødes kl. 18.30 på adressen
Bukshavevej 2 i Knud.

Turen går ad markvej til Avnøvej, hvor Leif Thomsen vil fortælle om de engelske Lancasters styrt under 2. verdenskrig.

Efterfølgende afslutning med varme hveder på Aller Friskole.

Pris 20 kr. pr. person.

Vi glæder os til at se rigtig mange!!

I Aller er "Varme Hveder Tur" et godt eksempel på en aktivitet, der styrker det nære fællesskab.

Spejderne i Hejls er et andet vigtigt fællesskab, som flere mener bør prioriteres yderligere i fremtiden. Spejderne er et godt eksempel på et meningsfuldt og motiverende fællesskab for byens børn og unge. Samtidig er spejdernes aktiviteter et godt eksempel på, hvordan den fælles natur kan bruges på en positiv måde, der skaber forståelse for natur og miljø og glæde ved at være en del af et fællesskab.

Generelt er den fælles natur et omdrejningspunkt for mange aktive borgeres hverdag og for outdoor-turismen i området. Naturen er derfor et oplagt samlingspunkt og afsæt for øget samarbejde mellem landsbyerne.

Der er også forslag om at styrke samarbejdet mellem landsbyerne ved at lægge foreninger sammen. Formålet er at skabe nogle stærkere foreninger, der kan koordinere på tværs af lokalområderne og blive et fælles talerør, der kan markere sig stærkere udadtil.

En måde at sænke tærsklen for frivillige kan være ved at fordele ansvaret på flere personer. På den måde kan flere personer deles om mindre ansvar, og det kan gøre det lettere at træde ind i frivilligfællesskabet og skaffe bestyrelsesmedlemmer.

Endnu flere aktiviteter på tværs

Smuk landsby-dag er en tilbagevendende begivenhed med stort potentiale for at samle landsbyernes beboere. Det gælder ikke mindst, hvis der organiseres smuk landsby-dag i alle landsbyer.

Samtidig er arrangementer som smuk landsby-dag med til at forskønne byerne, og netop forskønnelse har stor betydning, når besøgende kører gennem byerne. Friske blomster, velholdte bygninger og pæne gader og pladser skaber et positivt indtryk af området.

Det er flere forslag til fælles aktiviteter, som f.eks. en velkomsttur for tilflyttere, fælles ture for områdets beboere til de mange gode steder i området, koncerter i f.eks. Aller og Hejlsminde for forskellige målgrupper, en fælles kulturnat, der kan gå på skift mellem landsbyerne, en fælles byttebørs eller prøve-handlinger, der afprøver nogle af forslagene i landsbyfællesskabsplanen.

En fælles stemme

En anden fordel ved at arbejde tættere sammen er, at landsbyerne får en stærkere stemme overfor Kolding Kommune. "Vi får en fælles stemme udadtil", som en borger udtrykker det.

Der er vigtigt, at de enkelte landsbyer og mindre bebyggelser byder ind, og at der bliver støttet op om nye forslag. Landsbyerne skal være modige og turde gå i offensiven, når idéer opstår og nye chancer byder sig.

En stærk fælles stemme kombineret med årlige møder med Kolding Kommune kan bidrage positivt til samarbejdet med kommunen. Her kan der kigges til Kolding-Sjølund Udvikling (KSU) som et godt eksempel på vellykket samarbejde.

Et konkret forslag til samarbejdet er bedre kommunal markedsføring af områdets turisme samt et generelt øget fokus på udvikling af turisme i området.

Information bringer folk sammen

På tværs af de fire landsbyer er der et udtalt ønske om bedre koordinering og information mellem byerne. F.eks. i form af en fælles hjemmeside eller en fælles kalender til aktiviteter. Her kan der hentes inspiration i Omegnportalen.

Ved i højere grad også at lade koordinering og planlægning foregå digitalt kan det for særligt de yngre borgere blive lettere at kommunikere om aktiviteter og begivenheder.

Bedre information kan også hjælpe til at samle og engagere de frivillige. For det er generelt svært at rekruttere frivillige - ikke mindst til formandsposter.

Der er mange måder at dele information og motivere til fælles hjælp. Her bliver der bedt om hjælp til at sprede hyggen ved fælleshuset i Hejlsminde.

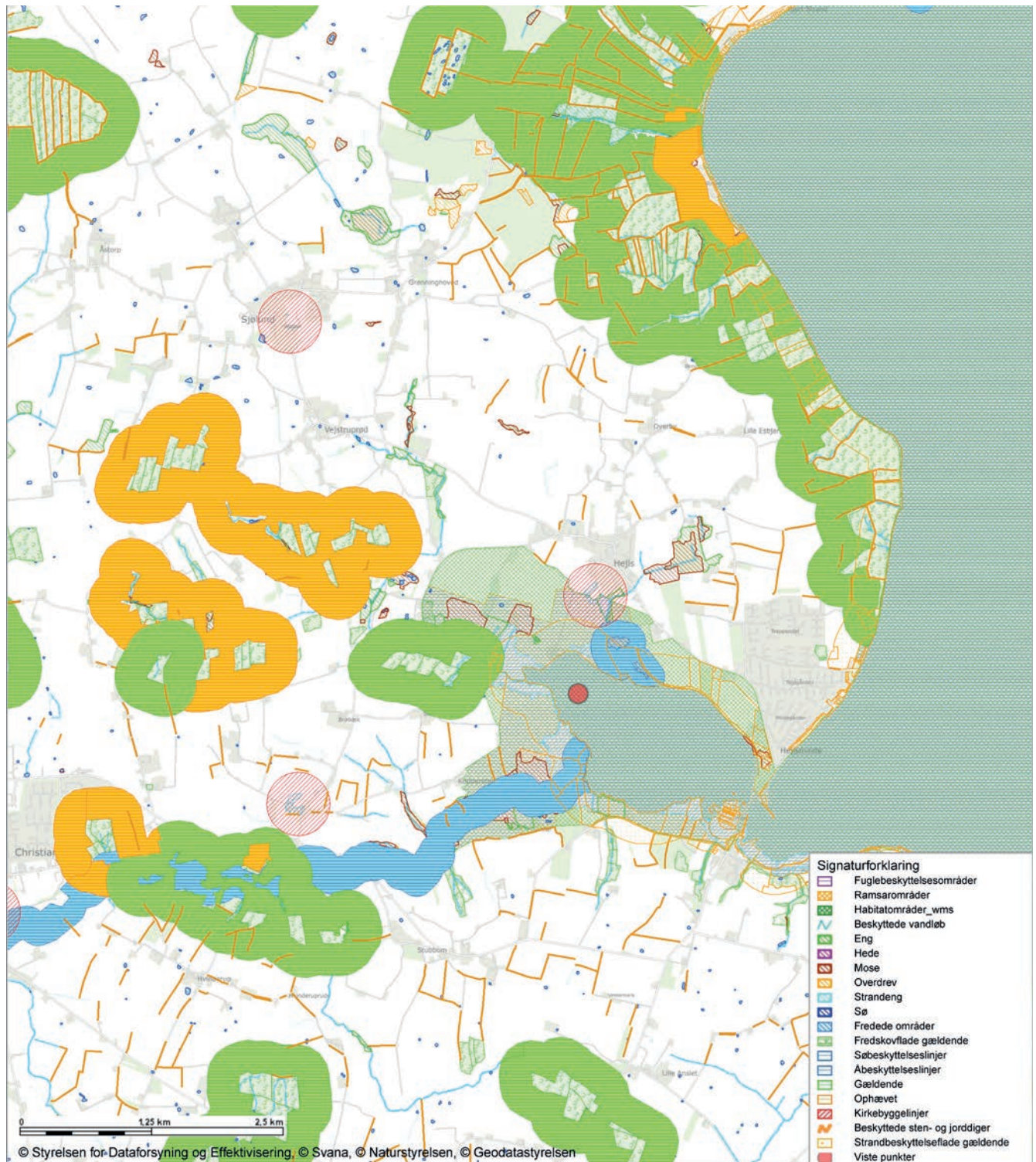
Samarbejde og information kan udveksles ganske uformelt. F.eks. på en bænk over en kop kaffe.

Vigtige emner at arbejde videre med

- 1 Der skal nedsættes et fælles områderåd
- 2 Foreningerne skal arbejde endnu tættere sammen
- 3 Det skal overvejes om der er muligheder for at lægge foreninger sammen
- 4 Vi skal blive bedre til at koordinere og informere på tværs af byerne

Mange hensyn at tage

Mange kvaliteter og derfor mange hensyn

Området mellem Skamlingsbanken og Noret har mange kvaliteter i naturen, landskabet og historien. Det gør området attraktivt, men det betyder også, at der er mange hensyn at tage, når der planlægges nyt.

Kortet viser nogle af beskyttelsesområderne, men ikke alle. Der er forskel på, hvor hård beskyttelsen er i de forskellige typer af beskyttelsesområder. For flere typer er en udpegning ikke ensbetydende med et forbud men betyder, at ændringer af områdernes tilstand skal vurderes først for at sikre, at det, der er formålet at beskytte, ikke bliver forringet.

Dialog med Kolding Kommune

De ideer, forslag og ønsker, der er beskrevet i landsbyfællesskabsplanen er ikke vurderet i forhold til beskyttelsesinteresserne. Det vil ske senere, når der skal arbejdes videre med dem og i dialog med Kolding Kommune.

Fredninger

Skamlingsbanken blev fredet i 1937 og omfatter den 31 ha. store mindepark. Fredningens væsentligste formål er, "at bevare uskæmmet den skønne Udsigt fra Skamlingsbanken Top".

De ubebyggede områder omkring Hejls Kirke blev fredet i 1952. Formålet med fredningen er at bidrage til Hejls kirke og kirkegårds frie beliggenhed i landskabet.

Fredskove

Strandskovene langs kysten fra Hejlsminde til Bjert Strand er fredskove. Der er herudover bl.a. fredskove mellem Vejstruprød og Aller og syd for Aller Å og Noret.

Natura 2000-områder

Lillebælt og Hejlsminde Nor er udpeget som fuglebeskyttelsesområder, habitatområde og ramsarområde, som også kaldes Natura 2000-områder, og som er internationalt beskyttede. Her er der streng beskyttelse af naturen. F.eks. har udpegningen som fuglebeskyttelsesområde til hensigt at beskytte arter som klyde, havterne, dværgterne, mosehornugle, rørhøg, plettet rørvagtel og havørn.

Natura 2000-områderne dækker vandarealerne i Lillebælt og Noret. Omkring Noret indgår også de nærmeste landarealer langs Aller Å og Kær Mølle Å, moserne syd for Hejls, arealerne mellem Mengvej og Noret og mellem Hejls Landevej og Noret samt Hejlsminde Havn, campingpladsen og andre dele af Hejlsminde tæt på Slusen.

Nye aktiviteter i eller uden for områderne må ikke medføre forringelser for de arter, området er udpeget for. Inden der kan ske ændringer, skal der derfor gennemføres en væsentlighedsvurdering, som viser, om de ønskede ændringer kan have negative konsekvenser.

Noret har også status af Natur- og vildtreservat.

Beskyttet natur

Flere arealer er efter Naturbeskyttelseslovens § 3 udpeget som beskyttet natur i form af eng, mose, overdrev, strandeng og sø. Der er en koncentration af beskyttet natur omkring Noret og langs Aller Å og Kær Mølle Å, moserne syd og øst for Hejls og omkring Skamling.

Andre arealer er omfattet af Naturbeskyttelseslovens beskyttelseslinjer. Hele kysten langs Lillebælt og omkring Noret er omfattet af strandbeskyttelseslinjen. Herudover er der beskyttede diger, og omkring kirker, skove, åer og søer er der beskyttelseslinjer.

Ændringer inden for områderne kræver tilladelse.

Kystnærhedszone

Kystnærhedszone, som rækker 3 km ind i landet fra Lillebælt og omkring Noret, er en planlægningszone, hvor f.eks. byudvikling kræver en særlig begrundelse.

Planlægning

Ud over områderne, der er beskyttet af lovgivningen, indeholder Kolding Kommunes kommuneplan en række hensyn, der skal tages. Der er f.eks. større områder med bevaringsværdige landskaber og større områder med kulturhistorisk bevaringsværdi.

